

A Láthatatlan Leleplezése workshop

Crowdsourcing alapú információszerzés az oknyomozásokhoz

Crowdsourcing: Referenciadokumentum

1. foglalkozás: A téma bevezetése

Mi az a crowdsourcing – és annak rövid története, hogy miként jött létre:

- A crowdsourcing kifejezést Jeff How alkotta meg a *Wired* magazinban közölt, 2006-os [cikkében](#), amelyben az internet által lehetővé tett munkaerő-közvetítés új módjaként definiálta. Azóta a kereskedelmi és nem kereskedelmi crowdsourcing különböző típusai jelentek meg.
- A [Wikipedia](#) a legjobb példa a kollektív tudásszerzésre, [KICKSTARTER](#) a crowdfunding (közösségi finanszírozású) projektek platformja, ugyanakkor az [Ushahidi](#)-n is az információ kollektív feltérképezése történik.
- Sőt, az Ushahidi volt az első platformok egyike, amely lehetővé tette az [aktivista térképezést](#), vagyis egy olyan típusú aktivizmust, amely egyesíti a crowdsourcingot, a polgári újságírást és a térinformatikai információkat a társadalmi változás és a közérdekű elszámoltathatóság előmozdítása érdekében. Az Ushahidit leggyakrabban a válsághelyzetekkel kapcsolatos információk crowdsourcing általi feltérképezésére használják.
- A crowdsourcingot [az újságírók is](#) egyre gyakrabban használják.

Crowdsourcing – érvek és ellenérvek:

Pró	Kontra
<ol style="list-style-type: none">1. Lehetővé teszi a szervezők számára egyébként hozzáférhetetlen, hatalmas adathalmazhoz való hozzáférést.2. Lehetővé teszi a különböző közreműködők bevonását.3. Segíthet időt és költségeket megtakarítani.4. Új utakat nyit a közreműködőkkel és/vagy a területen dolgozó kollégákkal való együttműködésre.	<ol style="list-style-type: none">1. A manipuláció veszélyét hordozza magában.2. Sok know-how-t és erőforrást igényelhet (pl. technikai eszközök beüzemelése, a begyűjtött adatok ellenőrzése stb.).3. Fennáll a veszélye annak, hogy üres kézzel maradsz (a crowdsourcing sikere nagymértékben függ a közreműködők hatékony bevonásától).4. A szervezőkre és a közreműködőkre nézve egyaránt potenciális kockázatokkal járhat (pl. érzékeny adatok crowdsourcingja esetén).

A manipuláció kockázatának csökkentése:

- Tekintettel azokra a kihívásokra, amelyek a crowdsourcinggal adatok ellenőrzéséből adódnak, valamint annak kockázatára, hogy az adatokat az ellenérdekelte szervezetek meghamisítják (pl. botok vagy rosszindulatú felhasználók révén), sok szervezet úgy döntött, hogy a crowdsourcingot nem elsődleges, hanem kiegészítő adatgyűjtési módszerként használja.
- A katasztrófa utáni segélyakciók során például nem ritka, hogy a közösségimédia-felhasználói által generált adatokat drónfelvételekkel vagy műholdas képekkel kombinálják.
- A választási megfigyelés során a választók bejelentéseit hivatásos választási megfigyelők vagy újságírók tovább vizsgálhatják, mielőtt az eljárás szabálytalanságainak alátámasztására szolgálhatnak.

Mérlegelendő alternatívák:

- A crowdsourcing gyakran sok know-how-t és erőforrást igényel, amit a következő szakaszban részletesebben is megvizsgálunk.
- Ezért néha könnyebben megvalósítható más módszereket alkalmazni, amelyek hasonló eredményeket hozhatnak, mint például a [nyílt forráskódú hírszerzésre](#) (open source intelligence, OSINT) lehet hagyatkozni, amely az ingyenes eszközök és erőforrások felhasználására összpontosít.

Példák arra, hogy mikor használhatják a crowdsourcingot újságírók válsághelyzetben vagy a jobb kormányzás, az elszámoltathatóság és az emberi jogok előmozdítása érdekében:

Crowdsourcing az újságírásban

A technológia újságírásra gyakorolt hatását kutató Tow Center for Digital Journalism, amely a Columbia Egyetem Újságíró Felsőiskoláján működik, ebben a [2015-ös útmutatójában](#) vizsgálja a crowdsourcing média általi felhasználását.

A TOW meghatározása szerint a crowdsourcing az újságírásban „az emberek egy csoportjának célzott, nyílt felhívása arra, hogy részt vegyenek egy tudósítási feladatban – például hírgyűjtésben, adatgyűjtésben vagy elemzésben –, amely inputot, személyes tapasztalatokat, dokumentumokat vagy egyéb hozzájárulásokat kér tőlük”.

- 2018-ban az ABC Australia az ország legnagyobb crowdsourcing-oknyomozását végezte az idősek gondozásával kapcsolatban [egy strukturált felhívás alapján](#).
- A németországi CORRECTIV oknyomozó hírügynökség hatékony módszert dolgozott ki a nyilvánosság bevonására, a [CrowdNewsroom nevű platformján](#) keresztül különböző témákban crowdsourcing által gyűjt információkat. Eddigi egyik legsikeresebb crowdsourcing alapú vizsgálatuk a [Kié Hamburg?](#) volt (német nyelven érhető el), amelynek keretében arra kérte Hamburg polgárait, hogy végezzenek nyílt kutatást arról, hogy ki birtokolja és ellenőrzi valójában a bérlakásokat a város átláthatatlan ingatlanpiacán.

- A Bellingcat egy olyan szervezet, amely online polgári oknyomozásra összpontosít, és gyakran használ közösségi médián keresztüli crowdsourcingot információgyűjtéshez, események dokumentálásához és ellenőrzéséhez történeteinek és riportjainak részeként. A [Malaysia Airlines 17 \(MH17\) utasszállító repülőgép 2014-es ukrajnai lezuhanásával](#) kapcsolatos, híres vizsgálatuk például nagymértékben támaszkodott a crowdsourcingra.
- A mexikói drogháború által érintett családokról szóló dokumentumfilm, az [Anyone's Child: Mexico](#) („Bárki gyereke: Mexikó”) készítői egy ingyenes telefonvonalon gyűjtöttek történeteket helyi szervezeteken keresztül, arra kérve az embereket Mexikó-szerte, hogy telefonáljanak be, és mesélik el történeteiket.

Crowdsourcing a válságtérképezésben

Az Ushahidi platform használata a 2010-es haiti földrengés idején a tömeges térképezés első példája volt [a katasztrófák utáni segélyakciók területén](#). Azóta több más tömeges térképezési platformot is kifejlesztettek és bevetettek a humanitárius segítségnyújtásban, más technológiákkal, például drónok vagy műholdképek használatával kombinálva.

- Íme egy 2019-es [példa a crowdsourcing használatára a kézmosó állomások feltérképezésére](#) Indonéziában a COVID-19 terjedésének megakadályozása érdekében, amely részletezi a felhasználók bevonására alkalmazott stratégiákat.

Crowdsourcinggal a jobb kormányzásért, az elszámoltathatóságért és az emberi jogokért

Az aktivisták és emberi jogok védelmezői is használták a crowdsourcingot, hogy [feltérképezzék a megvesztegetést és a korrupciót](#), feltérképezzék a megvesztegetést és a korrupciót, segítsék a polgárokat a [helyi problémáknak](#) a hatóságok felé történő bejelentésében és az [emberi jogi sérelmek](#) feltárásában.

- Íme egy 2017-es [példa](#) az Amnesty International és az Airwars közös, a szíriai Rakkát ért bombázással kapcsolatos vizsgálatáról, amelyben 124 országból több mint 138 000 önkéntes közreműködő vett részt.
- A ProPublica egy független, nonprofit hírszerkesztőség, amely oknyomozó újságírással foglalkozik. 2020-ban [ElectionLand](#) néven együttműködő, valós idejű médiaközvetítést szervezett a választások napján felmerülő problémákról az Egyesült Államokban, a választók által kitöltött webes űrlapokra, szöveges üzenetekre, egy WhatsApp-számra továbbított adatokra és egy elektronikus védelmi forródrótra érkező bejelentések crowdsourcingjával.

2. foglalkozás: A crowdsourcing-akció előkészítése

Mielőtt úgy döntenél, hogy crowdsourcingot indítasz, fontos, hogy feltegy a következő kérdéseket, amelyeket a workshop résztvevőivel:

- **Miért akarsz crowdsource-olni?**
 - Például azért, hogy elmesélj egy történetet/felhívj a figyelmet egy problémára, adatokat gyűjts, hogy segítsd más aktivisták vagy szervezetek munkáját, bevond a polgárokat egy fontos folyamatba vagy egy esemény köré, vagy egyéb célokra. Ilyenek lehetnek a következők:
 - tömeges online petíció, amely [világszerte elérhető koronavírus elleni vakcinát követel](#)
 - [a levegőminőség élő világtérképe](#)
 - a polgárok által a helyi hatóságok felé jelentett, [aggasztó kérdések](#) platformja
- **Melyek a fő etikai megfontolások a bizonyítékok crowdsourcingja során?**
 - Érdemes megfontolni olyan szempontokat, mint az információk pontossága, a közreműködők magánéletének védelme, az összegyűjtött adatok tulajdonjoga és az erőfeszítéseid hozzáférhetőségének biztosítása.
 - E szempontok némelyike jogi következményekkel is járhat, ezért az akció megkezdése előtt érdemes jogi tanácsot kérni.
- **Hogyan gyűjthető ellenőrizhető adatok?**
 - A crowdsourcing hasznos eszköz lehet olyan adatok gyűjtésére, amelyeket egyébként nem ismerünk.
 - Az ellenőrzés kihívást is jelenthet, különösen akkor, ha nagyobb entitásokkal állsz szemben, amelyek botokat és felhasználókat használhat fel arra, amelyek meghamisítsa az adatokat. Ezért mielőtt részt vennél a crowdsourcingban, gondolja át alaposan, hogy az összegyűjtött adatok ellenőrizhető-e, és ha igen, hogyan.
 - Adj egyértelmű magyarázatot arra, hogy milyen mértékben tudod ellenőrizni az adatokat, amikor nyilvánosságra hozod a megállapításaidat. Ha arra utaló jelek vannak, hogy az adatokat szándékosan meghamisították, alaposan fontold meg, hogy egyáltalán nyilvánosságra kellene-e hozni azokat. Pl.:
 - Az orosz választási szabálysértések kollektív térképezésének platformja, a <https://www.kartanarusheniy.org/> nyilatkozatában kijelenti, hogy a választási szabálytalanságokról szóló jelentéseket a felhasználók önkéntesen szolgáltatják, és a weboldal adminisztrátorai további ellenőrzés nélkül teszik közzé, annak érdekében, hogy az adatok azonnal a választási igazgatási szervek és a bűnüldöző szervek tudomására jussanak (orosz nyelvű tartalom).

- **Kik a közreműködők?**

- A képzett aktivisták felkérése az együttműködésre másképp nézhet ki, mint az átlagpolgárok bevonása.
- Érdeemes lehet figyelembe venni az olyan demográfiai jellemzőket is, mint a közreműködők kora, neme vagy földrajzi elhelyezkedése.
- Ha nem szeretnéd, hogy adataid a lakosságnak csupán egy részhalmazától származzanak, kérdezz rá, hogy az erőfeszítéseidről szóló információk eléri-e a [marginalizált csoportokat](#), és hogy az általad használt eszközök mindenki számára egyformán hozzáférhetőek-e, vagy inkább növelik a meglévő [digitális szakadékokat](#).
- Végül, bár az adatok szociológiai értelemben nem feltétlenül [reprezentatívak](#), mégis az lenne a legjobb, ha különböző helyekről és különböző csoportoktól származnának, hogy az eredmények pontosabb képet adhassanak a helyzetről.

- **Kik a kedvezményezettek?**

- Ne feledd, hogy az adatszolgáltatók és a munkád végső hasznélvezőinek csoportja eltérhet.
- Próbáld meg olyan formában bemutatni az eredményeidet, hogy az elérhető legyen a célközönség(ek) számára, akikkel meg akarod osztani azokat. Ez befolyásolhatja a formátumot, amelyben a adatokat crowdsourceni kívánod. Pl.:
 - Az [I Paid a Bribe](#) („Kenőpénzt fizettem”) indiai korrupció-térképező projekt az egyes régiókból érkező jelentések sűrűsége szerint jeleníti meg az ország térképét, valós időben közzéteszi az egyes jelentéseket, kategóriánként összesíti azokat, és áttekintést ad az így keletkezett hírküldvényokről.

- **Melyek a kockázatok?**

- Fontos az is, hogy átgondold a saját magadat és a közreműködőket érintő kockázatokat és biztonsági megfontolásokat, illetve azt, hogy a közreműködők tisztában vannak-e ezekkel.
- Tégy meg minden intézkedést a magánéletük és anonimitásuk védelme érdekében. Ez időnként további lépések megtételét jelentheti az adatok további feldolgozás előtti deanonimizálása érdekében.

- **Ki lehet partnered vagy munkatársad?**

- Gondolj más csoportokra vagy egyedi aktivistákra, akik érdekeltek lehetnek, vagy már részt vesznek hasonló munkában. Vannak-e olyan csoportok, amelyeknek van tapasztalatuk a bizonyítékok crowdsourcing általi beszerzésében, vagy amelyeknek adatait felhasználhatod ahhoz, hogy összeved velük a saját megállapításaidat?
- Általában jó ötlet másokkal együttműködni az erőfeszítéseid fokozása és a párhuzamosságok (dupla munka) elkerülése érdekében.
- Izgalmas, vegyes adatgyűjtési megközelítés is kialakulhat az együttműködés eredményeként. Pl.:

- A ProPublica [ElectionLand projektje](#) közös újságírói erőfeszítés volt a szavazáshoz való hozzáférésről, a kiberbiztonságról, a félretájékoztatásról és a választások integritásáról a 2020-as amerikai választások alkalmával. A szavazás akadályainak valós idejű dokumentálása érdekében a szervezet országszerte [több mint 150 szerkesztőség](#)ből álló koalíciót hozott létre, valamint [felhívást intézett](#) a választókhöz, a szavazóhelyiségekben dolgozókhöz és a választások lebonyolítóihoz, hogy különböző csatornákon keresztül jelentsenek minden olyan problémát, amelyet a szavazás során tapasztalnak.

- **Mi történik az adatokkal a továbbiakban?**

- Pl. nyíltan meg akarod-e osztani a nyers adatokat, vagy jelentést akar írni és terjeszteni az eredményeid alapján?
- Kritikus jelentőségű-e az eredmények azonnali hozzáférhetővé tétele?
- Milyen formátumban legyenek az adatok? Pl.:
 - A FixMyStreet az Egyesült Királyságban összesített adatokat tesz közzé a polgárok által bejelentett problémákról egy [élő üzenőfal](#)on, ahol a legfontosabb kategóriákat is felsorolja, illetve nyomon követi, hogy hány bejelentést oldottak már meg, és a helyi tanácsokat reagálóképességük alapján értékeli.

- **Fel kell-e tüntetni a közreműködőket, és ha igen, hogyan?**

- Fontos, hogy minden szükséges esetben feltüntessük a közreműködőket, illetve köszönetet mondjunk nekik.
- Ez magában foglalhatja az együttműködő szervezeteknek való köszönetnyilvánítást, a felhasznált eszközök és szoftverek felsorolását, és akár a közreműködők (csoportok vagy a különösen aktív, nagy erőfeszítéseket vállaló egyének) megnevezését, ha nem szükséges az anonimitásuk megőrzése, illetve ha kívánnak névtelenek maradni.
- Mindig ellenőrizd, hogy a közreműködők kívánják-e, hogy megemlítsék őket, sőt közölhetsz egy nyilatkozatot is arról, hogy miként történik az említés, beleértve azt is, hogy a közreműködők lemondhatnak róla, ha ez bármilyen kockázatot jelent számukra. Pl.:
 - Az Amnesty International és az Airwars a szíriai Rakkát ért 2017-es bombázások során bekövetkezett [polgári halálesetekkel kapcsolatos megállapításainak](#) nyilvánosságra hozatalakor felsorolta az összes partnert, eszközt és fő közreműködőt, akik a vizsgálat során felhasznált bizonyítékokat szolgáltatották (lásd <https://raqqa.amnesty.org/> => Toolkit [Eszköztár] => Credits [Köszönetnyilvánítás]).

3. foglalkozás: A megfelelő crowdsourcing megközelítés kiválasztása

A megfelelő megközelítés kiválasztása a céljaidtól függ.

Néha az újságírók biztonságos csatornát hoznak létre a polgárok számára, hogy névtelenül küldjenek tippeket, illetve a jogvédők arra bátoríthatják az áldozatokat, hogy bármilyen formában nyújtsák be a visszaélések bizonyítékait, míg a választási megfigyelők azt kérhetik a választóktól, hogy próbálják meg csoportosítani a szabálytalanságokat, amelyeknek tanúi voltak, előre meghatározott kritériumok szerint.

Az, hogy a crowdsourcing-olt adatoknak milyen mértékben kell megfelelniük az elemzéshez szükséges szigorú formátumnak, meghatározza, hogy strukturált vagy strukturálatlan adatgyűjtést kell-e végezned.

- A Columbia Egyetem Tow Center for Digital Journalism intézete által készített [Crowdsourcing útmutató](#) a következőképpen tesz különbséget a **„nyílt”** és a **„specifikus” felhívások** között:
 - A „nyílt” felhívások esetében a nyilvánosságot arra kérik, hogy különböző csatornákon (e-mail, telefon, SMS, online szavazóprogram stb.) keresztül lépjen kapcsolatba az újságírókkal, hogy szavazatokat, felhívásokat, tippeket vagy bármilyen más anyagot juttasson el egy hírügynökség vagy az újságíró számára. Ez a formátum általában a nyílt adatgyűjtési formátumot követi.
 - A „specifikus” felhívások során az újságírók bizonyos csoportokat céloznak meg konkrét információkéréssel. Az információkat általában előre meghatározott formátumban szolgáltatják, és egy kereshető adatbázisban rögzítik.
- A **specifikus adatok strukturált módon történő, crowdsourcing alapú beszerzésének** előnyei közé tartozik a bizonyítékok egyes típusainak egységes formátumban történő összegyűjtése, ami lehetővé teszi az adatok egyszerű elemzését. A szigorúbb formátum ugyanakkor korlátozhatja a célcsoportok adatszolgáltatási képességét.
- - A **nyílt, strukturálatlan felhívások** lehetővé teszik a nagyobb számú közreműködőtől származó adatok szélesebb választékának tömeges beszerzését anélkül, hogy téged mint adatgyűjtőt vagy a célközönségedet korlátozna a jelentések típusa. Ugyanakkor a különböző csatornákon keresztül, többféle formátumban érkező adatok ellenőrzése és elemzése sokkal munka- és időigényesebb lehet.
- Néha a **megközelítések kombinációja** is alkalmazható, különösen a nagyszabású együttműködési projektek esetében, vagy amikor az adatokat több bizonyítékforrásra való tekintettel kell összevetni.

4. foglalkozás: Együttműködés a crowdsourcing-akció célközönségével (célközönségeivel)

A közösség azon tagjainak sikeres bevonása, akiktől az adatokra számítasz, a crowdsourcing sikerének a fele.

Más szóval, lehet, hogy amúgy minden mást jól csinálsz, de ha senki nem szolgáltat adatokat, minden munkád hiábavaló lesz. Ezért rendkívül fontos, hogy a közösség bevonásáról előre gondolkodjunk.

- Íme néhány **hasznos iránymutató kérdés** [a ProPublicától](#):
 - Kik azok az emberek, akiktől válaszokat vársz? Miért ez a legjobb közösség, amelyet be lehet vonni?
 - Mit nyerhet ebből a közösség? Milyen oka lenne bárkinek is arra, hogy részt vegyen az akcióban?
 - Mi tarthatna vissza valakit a részvételtől? Hogyan eloszlatnád el az aggályokat és a tétovázást?
 - Ki a leginkább érintett? Milyen nyelven írják le a problémát? Dühösek? Hol beszélnek erről? Hogyan?
 - Kik a legbefolyásosabb emberek ebben a közösségben? Beszélteél már velük? Mit gondolnak az ötletedről?
- Mindenképpen vedd figyelembe az **adott társadalmi és politikai körülményeket** is, amelyek között eljársz.
 - Amennyiben az adatok szolgáltatása bizonyos fokú kockázattal jár, az emberek vonakodni fognak, ha nem hisznek abban, hogy kézzelfogható változás származhat belőle.
- - Gondold át, hogy **miként teheted a közösség tagjait érdekeltté**, és hogyan lelkesítheted őket, hogy részt vegyenek a crowdsourcing-akcióban.
 - Néha ez azt feltételezheti, hogy a crowdsourcingot némi tudatosságnövelő és bizalomépítő munkának kell megelőznie.
 - Dönthetsz úgy, hogy tájékoztató kampányt indítasz egy adott témáról, kapcsolatba lépsz a véleményvezérekkel, bizalmat építesz a közösség legaktívabb tagjaival, stb.
- Gondold át, **hogyan mutathatod be az eredményeket**, miként zárhatod be a visszacsatolási hurkot a célközönséggel, még akkor is, ha az adatközlők névtelenek maradnak. Pl.:
 - dönthetsz úgy, hogy élő frissítéseket teszel közzé a crowdsourcing-akció előrehaladásáról, vagy akár meg is oszthatod a gyűjtött adatok egy részét ugyanazon a csatornán keresztül, hogy további hozzájárulásokra ösztönözz

(lásd az [Anyone's Child: Mexico](#) alább leírt esetét, amely remek példát szolgáltat erre).

- Az is hasznos, ha az akció elindítása után a lehető leghamarabb beérkezik néhány hozzájárulás (ezt előre meg lehet beszélni néhány megbízható forrással, ha tudod, hogy már van mivel jelentkezniük).
- **Röviden, ha a közösség tagjai látják, hogy mások aktívan részt vesznek, nagyobb valószínűséggel kapcsolódnak be.**
- Gondold át, hogy **miként fogod elérni a célközönségedet.**
 - Olyan csatornákon és módszereken keresztül érdemes megpróbálnod elérni célközönségedet, amelyeket a célközönséged, nem pedig te részesítesz előnyben.
 - Pl. a célzott online hirdetések, mint amilyeneket a Facebook Facebook [Lookalike Audiences](#) (magyarul: hasonló közösség) nevű eszközével készíthetsz, igen hatékonyak lehetnek, de csak akkor, ha a célközönséged elsősorban a Facebookot használja, és ha elegendő erőforrással rendelkezel a Facebook-hirdetésekre való költséghez.
 - A ProPublica **több hasznos kérdést** is felvet, amely segíthet a megfelelő közösségbevonási módszer kiválasztásában:
 - Mi a legjobb, leghatékonyabb kommunikációs forma az adott csoport esetén? Hogyan fogod a résztvevőket tájékoztatni az eredményekről? Mennyire szeretnéd, illetve szükséges a közösséget bevonni a tudósítás elkészítésébe?
 - Mit szeretnél, hogy a bevont személyek elmondjanak neked? Tömeges adatgyűjtést, történetek gyűjtését vagy bizonyító anyagok gyűjtését stb. tervezed?
 - Milyen konkrét információkat szeretnél gyűjteni? Mi a legegyszerűbb módja annak, hogy egy résztvevő a rendelkezésedre bocsássa ezeket? Végeztél felhasználói tesztet? Hogyan alakult?
 - Ha a projekt hatalmas sikereket ér el, és óriási visszhangot kap, hogyan fogod a továbbiakban megszervezni? Mit kell előzetesen biztosítanod?
 - Hogyan fogod felhasználni vagy közzétenni a résztvevők által beküldött anyagokat? Milyen engedélyeket adtak neked? Mi a legjobb, legegységesebb módja annak, hogy kommunikáld a szándékaidat?
 - Íme néhány **közösségi elérési módszer és csatorna**, amelynek használatát érdemes megfontolni (továbbiak a Global Investigative Journalism Network által idézett [esettanulmányokban](#) található):
 - A holland *De Correspondent* riportere, Jelmer Mommers a hírportálon keresztül közvetlenül a Shell alkalmazottaihoz fordult, hogy információkat kérjen a vállalat éghajlatváltozással kapcsolatos ismereteiről. Felkérte az olvasókat, hogy [írjanak neki e-mailt](#) írjanak neki e-mailt, és így [többek között belső vállalati dokumentumokra is](#) szert tett.
 - Adriana Gallardo, az egyesült államokbeli ProPublica közösségbevonást gyakoroló tudósítója a National Public Radio tudósítójával, Renee Montagne-nal együttműködve [online kérdőív segítségével](#) online kérdőív segítségével

tudta elérni a szülés során életveszélyes komplikációkat átélt nőket. A Facebookon és a Twitteren közzétett kérdőív – amelyet olyan szokatlan helyekre is feltett, mint a GoFundMe crowdfunding (közösségi finanszírozási) oldal – több ezer választ hozott, amelyek alapján [több tudósítás is](#) született.

- Egy – a mexikói kábítószeres erőszakról szóló – dokumentumfilm készítői ingyenes telefonvonalat indítottak, amelyet helyi partnereken keresztül hirdettek meg, és arra kérték az embereket országszerte, hogy hívják fel a történeteikkel. A telefonálók meghallgathatták mások történeteit is. Ez volt az [Anyone's Child: Mexico](#) ([spanyol](#) nyelven is elérhető) multimédiás dokumentumfilm-projekt kiindulópontja.
- Mindenképpen vedd figyelembe az **adattvédelmi és biztonsági** szempontokat.
 - A célközönség számára jelent-e kockázatot a crowdsourcingban való részvétel? Ha igen, nagyon fontos mindent megtenned a biztonságos kommunikációs csatorna biztosítása érdekében, és megvédd a közreműködők személyazonosságát.
 - Bár az emberek engedékenyebbek lehetnek a biztonsági kérdésekben, mint azt elvárnád, törekedned kell arra, hogy tisztában legyenek a kockázatokkal, és azzal is, hogy milyen mértékben vagy képes azokat csökkenteni.

5. foglalkozás: Technikai eszközök kiválasztása a crowdsourcinghoz

Előfordulhat, hogy egy adott technikai eszköz használata túlságosan is fellelkesít. Hiszen rengeteg egyszerű és biztonságos eszköz áll rendelkezésre, amelyeket az emberijogvédők, az újságírók és az aktivisták fejlesztettek ki. Fontos azonban, hogy a megfelelő eszközt válasszuk ki, amely megfelel a crowdsourcing-tevékenység céljainak és igényeinek, és ne a crowdsourcing-műveletet próbáljuk az eszköz köré tervezni. Néha ez azt is jelentheti, hogy nincs szükség a legújabb és legmenőbb technológiára, hanem inkább egy egyszerű telefonos forródrót, szöveges üzenetek vagy e-mail használata mellett érdemes dönteni.

A legjobb döntés meghozatalához fontos figyelembe venni a következőket:

- **Technikai környezet**
 - A célközönséged nagy része rendelkezik-e internet-hozzáféréssel? Milyen internetkapcsolatuk van?
 - Van-e hozzáférésük mobileszközökhöz vagy okostelefonokhoz, és ha igen, akkor milyen típusokat/modelleket használnak leginkább?
 - Vedd figyelembe a számítógépes ismereteik szintjét is.
- **Adattvédelem és biztonság**
 - Fontos mérlegelni, hogy a crowdsourcing-akcióban való részvétel potenciálisan kockázatot jelent-e a célközönség számára. Ha igen, akkor nagyon fontos

mindent megtenned annak érdekében, hogy biztonságos kommunikációs csatornát biztosíts, és megvéded a közreműködők személyazonosságát.

- Bár az emberek engedékenyebbek lehetnek a biztonsági kérdésekben, mint azt elvárnád, törekedned kell arra, hogy tisztában legyenek a kockázatokkal, és azzal is, hogy milyen mértékben vagy képes azokat csökkenteni.

- **Meglévő eszközök használata vagy az új eszközök kifejlesztése/bevezetése**

- Az emberek vonakodnak változtatni a technológiával kapcsolatos szokásaikon. Vizsgáld meg, hogy a célközönséged milyen technikai eszközöket használ jelenleg (pl. közösségi hálózatok, online üzenetküldő alkalmazások stb.), és fontold meg ezen eszközök integrálását a crowdsourcing-akciódba.
- Ha úgy döntesz, hogy kifejlesztenél és bevezetnél egy újabb, speciális eszközt az adatok crowdsourcingjához az adott környezetben, vedd figyelembe azt is, hogy minden erőfeszítésed ellenére eltarthat egy ideig, amíg az embereket ráveszed a használatára, sőt lehet, hogy ez az erőfeszítésed egyáltalán nem is lesz sikeres.

- **Néhány népszerű biztonságos kommunikációs eszköz és azok előnyei és hátrányai**

- Az újságírók és aktivisták számos biztonságos kommunikációs eszközt használnak. Habár egyetlen rendszer sem 100%-osan biztonságos, vannak olyan eszközök, amelyek a szokásos kommunikációs csatornáknál (például telefon, közösségi média, e-mail) biztonságosabb környezetet próbálnak teremteni.
- Nincs olyan eszköz, amely mindenki számára a legjobb, ezért fontos, hogy gondosan mérlegeld a leendő közreműködők egyéni körülményeit.

A leggyakoribb kommunikációs csatornák a következők:

Eszközök	Jellegzetességek	Kompromisszumok	Letöltések és beüzemelési útmutatók
Signal https://signal.org/	A Signal egy ingyenes és nyílt forráskódú, biztonságos üzenetküldő alkalmazás iPhone-ra és Android-ra, amelyet az Open Whisper Systems fejlesztett ki. Minden kommunikációt végponttól végpontig titkosít, így minden adat csak a feladó és a címzett számára válik hozzáférhetővé.	A Signal közel sem olyan népszerű, mint a WhatsApp vagy más végponttól végpontig titkosított üzenetküldő applikációk, és a felhasználóknak a tényleges telefonszámukkal kell regisztrálniuk. Ugyanakkor a Signal gyakorlatilag semmilyen metaadatot nem rögzít a kapcsolataidról és	https://signal.org/download/

		<p>üzeneteidről, így az alkalmazás használata alapján lehetetlen bármit is kikövetkeztetni a kommunikációról.</p>	
<p>WhatsApp</p> <p>https://www.whatsapp.com/</p>	<p>Az iPhone-on és Androidon elérhető WhatsApp is egy népszerű üzenetküldő alkalmazás, amely a Signaléhoz hasonló végpontok közötti titkosítást használ. Jelenleg világszerte több mint 2 milliárd felhasználója van</p>	<p>A Signalhoz hasonlóan a WhatsApp is tárolja a felhasználói telefonszámokat. A Facebook tulajdonában van, és meg is osztja a felhasználó telefonszámát és felhasználói elemzési adatait a közösségimédia-vállalattal. A Facebookot bírósági végzés vagy idézés rákényszerítheti, hogy megossza a felhasználói adatait.</p> <p>A WhatsApp a titkosítatlan üzeneteidről biztonsági másolatot készíthet az iCloudra vagy a Google Drive-ra – ez a funkció azonban kikapcsolható a biztonsági beállításokban.</p>	<p>https://www.whatsapp.com/download/</p>
<p>Pretty Good Privacy (PGP) e-mail titkosítás</p>	<p>A PGP egy titkosítási szabvány, amely az újságírók körében népszerű az e-mailek védelme terén. Nyilvános kulcsú kriptográfiát használ, ami azt jelenti, hogy minden felhasználó rendelkezik egy „nyilvános kulccsal”, amelyet a többi felhasználónak küldött üzenetek titkosítására használnak. A nyilvános kulcsot bárkivel meg lehet osztani. Minden felhasználó rendelkezik egy megfelelő „privát kulccsal” is, amelyet az üzenetek visszafejtésére használnak, és amelyet soha nem szabad</p>	<p>A PGP bizonyos szintű technikai tudást és képzést igényel, mielőtt egy átlagos számítógép- vagy okostelefon-tulajdonos használni tudná.</p> <p>Más biztonságos kommunikációs csatornák hasonló szintű védelmet nyújthatnak, ugyanakkor felhasználóbarátabbak lehetnek.</p>	<p>https://www.openpgp.org/software/</p>

	<p>megosztani.</p> <p>Példák az e-mail-titkosító szoftverekre: GPG Suite Machez, GPG4win Windowshoz és Linuxhoz, Thunderbird az Enigmail pluginnal, Mailvelope.</p>		
<p>Protonmail https://proton.me/</p>	<p>A ProtonMail egy ingyenes, PGP-integrált e-mail-szolgáltatás. Ez azt jelenti, hogy a ProtonMail segítségével a technikai tudásától függetlenül bárki használhatja a PGP-t. Megakadályozza ugyanakkor azt is, hogy bárki, beleértve magát a ProtonMailt is, elolvassa vagy megossza az e-maileket. Ez az úgynevezett „zéró hozzáférésű” titkosítás.</p>	<p>Habár ingyenes (de csak az alapfiók) és könnyen használható, a ProtonMail alapértelmezetten végponttól végpontig terjedő titkosítás nélkül kommunikál a külső e-mail fiókokkal. Más szóval a külső e-mail szolgáltató a másik oldalon hozzáférhet a ProtonMail által küldött e-mailekhez. Ezért jó ötlet, ha az érzékeny információkat csak a ProtonMail szolgáltatáson belül kommunikáljuk.</p>	<p>https://proton.me/pricing</p>
<p>SecureDrop https://securedrop.org</p>	<p>A SecureDrop egy nyílt forráskódú bejelentő rendszer, amelyet a hírügynökségek telepíthetnek, hogy biztonságosan és névtelenül fogadhassanak dokumentumokat és tippeket a forrásoktól.</p> <p>20 nyelven érhető el, és világszerte több mint 50 hírügynökség használja (többek között: <i>The New York Times</i>, <i>The Washington Post</i>, <i>ProPublica</i>, <i>The Globe</i>, <i>Mail</i>, <i>The Intercept</i>).</p>	<p>Habár a SecureDrop bármely szervezet számára, amely telepíti, lehetővé teszi a szerverek teljes birtoklását, a metaadatok minimalizálását, az adatok titkosítását, és egy sor más erőteljes biztonsági gyakorlatot is előír, költséges és nehéz lehet a saját beállítása.</p>	<p>https://docs.securedrop.org/en/stable/</p>
<p>Tella https://tella-app.org/</p>	<p>A Tella egy ingyenes, nyílt forráskódú mobil adatgyűjtő alkalmazás, amelyet korlátozott internetkapcsolattal és magas biztonsági kockázatokkal jellemzett környezetekre</p>	<p>Bár a Tella viszonylag könnyen használható és a felhasználó szervezet igényeihez igazítható, az alkalmazás telepítése megköveteli a felhasználók képzését és némi technikai</p>	<p>https://tella-app.org/</p>

	terveztek. Jelenleg több nyelven is elérhető Androidon .	felkészültséget a backend szerver beállításához.	
FrontlineSMS https://www.frontlinesms.com	Egy olyan szoftver, amelyet számos szervezet használ az információk szöveges üzeneteken keresztül történő terjesztésére és gyűjtésére több mint 120 országban.	Egy általánosan elérhető, de nem biztonságos kommunikációs csatornát használ. Fizetős szolgáltatás, viszonylag alacsony díjakkal.	https://www.frontlinesms.com/platform

6. foglalkozás: Ellenőrzés

A crowdsourcinggal gyűjtött adatok ellenőrzése rendkívül fontos. Attól függően, hogy milyen típusú és formátumú adatokat kívánsz gyűjteni, alaposan gondolja át, hogy mennyi ellenőrzést szeretnél, és tudsz is elvégezni.

Az eredmények a következőképpen nézhetnek ki:

- **Ellenőrizetlen adatok**
 - Egyes adatokat lehetetlen ellenőrizni, mivel újszerűek lehetnek, és hiányozhat hozzájuk a megerősítő források. Ebben az esetben ne ellenőrzésre, hanem átvilágításra érdemes gondolni. Más szóval próbáld meg cáfolni az adatokat a közzététel előtt.
 - **Ha nem tudod ellenőrizni az adatokat, mégis nyilvánosságra kívánja hozni azokat, tegyél egyértelmű nyilatkozatot, amely az adatokat „nem ellenőrzöttként” jelöli meg.**
- **Részben ellenőrzött adatok**
 - Döntsd el, hogy mennyi ellenőrzést tartasz elegendőnek az adatok nyilvánosságra hozatalához.
- **Teljesen ellenőrzött adatok**
 - Általában olyan adatok, amelyeknek több megerősítő forrásuk is van.
 - A jogsértésekről szóló, valós idejű jelentések esetén, vagy ha egy incidenst gyorsan nyilvánosságra kell hozni a további jogsértések vagy károk megelőzése érdekében, fontold meg egy képzett emberekből álló, mobil

csapat helyszíni felállítását, amely felkeresheti az incidens helyszínét, és megerősítő bizonyítékokat gyűjthet.

- Ha a hozzájárulások helyszíni ellenőrzése nem lehetséges, a szervezők dönthetnek úgy, hogy együttműködnek valakivel, aki a helyszínen jelen van, és akivel össze tudják vetni az eredményeiket.

A közösségre feltérképezett adatok ellenőrzése

Számos olyan elem van, amelyet figyelembe lehet venni a válsághelyzetben gyakorolt, crowdsourcing általi információszerzés során. [Az Ushahidi felhasználói a 2010-es haiti földrengés idején](#) következő módszereket találták az adatok ellenőrzésére, többek között a térképen való ábrázoláshoz:

- **Helyszín** – a megfelelő helyről érkezik-e a bejelentés?
- **Jó hírnév** – a forrás megbízható-e számomra, vagy olyan emberek számára, akik megbízhatóak?
- **Tartalmi összehasonlítás/összevonás** – klaszterezéssel vagy más módszerekkel, a mintázatok felfedezése érdekében
- **Időzítés** – a megfelelő időben érkezik-e a bejelentés?

A közösségi médiából származó információk ellenőrzése

A közösségi médiából származó bejelentések, multimédia-fájlok stb. ellenőrzésére számos technika létezik, amelyeket akkor használhatsz, ha ilyen típusú adatokat gyűjtesz – pl. az Európai Újságíró Központ [Social Media Verification Handbook](#) („A közösségi médiából származó adatok ellenőrzése”) című kézikönyve. De ne feledd, hogy az ellenőrzési folyamat bevezetése nem könnyű feladat. Szükség lehet egy összetett döntési fa létrehozására, valamint egy sajátos képességekkel rendelkező emberekből álló csapat létrehozására.

- Lásd ezt a példát az újságírók által a [2012-es ukrajnai parlamenti választások során az információk nyomon követésére és ellenőrzésére](#) tett erőfeszítéseiről.

7. foglalkozás: Az adatok elemzése és az eredmények bemutatása

Fontos, hogy a crowdsourcinggal gyűjtött adatokat őszintén és valósághűen mutassuk be, ugyanakkor gondolkodjunk a bemutatás megnyerő formáján is.

- Mielőtt crowdsourcingot indítasz, gondold át, hogyan fogod **elemezni és bemutatni az eredményeket**. Az, hogy milyen **formátumban** szeretnéd bemutatni az eredményeidet, szintén befolyásolhatja a crowdsourcing módszerét.

- Például, ha az összegyűjtött adatok alapján **történetet** vagy történetorozatot szeretnél írni, akkor a nyílt, strukturálatlan felhívás lehet a legmegfelelőbb. Ha pedig elemző beszámolót szeretnél írni, akkor strukturáltabb adatokra lehet szükséged, amelyeket szisztematikusabban lehet elemezni.
- Még ha strukturált adatokkal dolgozol is, gondold át, hogy milyen benyomást szeretne kelteni az adatokkal; más szóval: milyen „történetet” szeretnél az adatokkal elmesélni?
- Az eredmények közzétételekor **írd le** mind az adatgyűjtés **módszereit**, mind pedig azt, hogy **miként** vontad le a következtetéseidet (ha elemzést végeztél).
- Ne felejts szükség esetét **köszönetet mondani**/feltüntetni a közreműködőket. Ez magában foglalhatja az együttműködő szervezeteknek való köszönetnyilvánítást, a felhasznált eszközök és szoftverek felsorolását, és akár a közreműködők (csoportok vagy a különösen nagy erőfeszítések során a legaktívabban egyének) megnevezését is – kivéve, ha névtelenek kívánnak maradni.
- A weboldalon és az eredményeid alapján készített egyéb anyagaidban egyértelműen jelezd, hogy tudta-e, és ha igen, milyen mértékben tudta **ellenőrizni** a crowdsourcinggal gyűjtött adatokat.

Kapcsolódó források: A Láthatatlan Leleplezése cikkek és útmutatók

- [„Közösségre van szükség...”: Tippek és példák a crowdsourcing használatára az információgyűjtéshez](#) cikk, a hozzá kapcsolódó Láthatatlan Leleplezése [videokonferenciával](#) és esettanulmány videóval)
- [„Első a biztonság!”](#), útmutató A Láthatatlan Leleplezése csomagból
- [„A kockázatértékelés egy gondolkodásmód, nem egy ellenőrző lista”](#), cikk, szintén a hozzá kapcsolódó Láthatatlan Leleplezése [videokonferenciával](#)